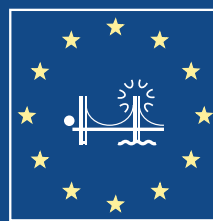

Τα ναρκωτικά στο προσκήνιο

Πρόληψη των ναρκωτικών στα σχολεία της ΕΕ

Η πληροφόρηση και τα συστήματα αναφοράς είναι αποφασιστικής σημασίας

Ε.Κ.Π.Ν.Τ.

Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης
Ναρκωτικών και Τοξικομανίας

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλεί τα κράτη μέλη να εξετάσουν (5099/1/02 Coradogue 4 Rev. 1) «την ενσωμάτωση προγραμμάτων προαγωγής της υγείας/πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών σε όλα τα σχολεία (...)» και «την προώθηση της ανάπτυξης τέτοιων προγραμμάτων και, ενδεχομένως, την αναπροσαρμογή των σχετικών κρατικών πόρων και οργανωτικών δομών, ώστε να επιτευχθεί πλήρως ο παραπάνω στόχος».

Το πρώτο βήμα για μια συνετή πολιτική πρόληψης είναι η διαμόρφωση μιας επίσημης στρατηγικής για τα ναρκωτικά με συγκεκριμένους στόχους που θα περιλαμβάνει την πρόληψη στο σχολείο. Τα επόμενα στάδια περιλαμβάνουν τους ορισμούς των στόχων (κατά προτίμηση τέτοιους που να μπορούν να ποσοτικοποιηθούν) για μια πολιτική πρόληψης και τη δημιουργία ενός αποθεματικού ταμείου για την πρόληψη μέσω της στενής συνεργασίας των αρμόδιων φορέων. Λίγα μόνο κράτη μέλη ανέπτυξαν πλήρως αυτούς τους μηχανισμούς. Η οργάνωση για την παροχή παρεμβάσεων πρόληψης συνιστά ένα δείκτη ως προς το ρόλο του κράτους στην παρακολούθηση, τον έλεγχο ποιότητας και την αξιολόγηση της πρόληψης στο σχολείο, πλην όμως παρουσιάζει μεγάλη ανομοιογένεια στην ΕΕ.

Επιπλέον, η πληροφόρηση και τα συστήματα αναφοράς είναι αποφασιστικής σημασίας για τη διασφάλιση της ανατροφοδότησης σε επίπεδο πολιτικής ως προς τον τρόπο υλοποίησης των πολιτικών πρόληψης των ναρκωτικών (δηλαδή το

περιεχόμενο και το εύρος που καλύπτουν). Εντούτοις, λίγες μόνο χώρες διαθέτουν συστήματα παρακολούθησης που επιτρέπουν στους υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής να έχουν ποσοτικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικές με το περιεχόμενο των πολιτικών πρόληψης στα σχολεία. Προς τούτο, το ΕΚΠΝΤ έχει συντάξει ένα κοινό πρωτόκολλο με τα κράτη μέλη για την καλύτερη παρακολούθηση των δραστηριοτήτων πρόληψης. Οι πληροφορίες σχετικά με τις άμεσες δαπάνες πρόληψης είναι διαθέσιμες σε λίγες μόνο χώρες (βλέπε πίνακες σε ηλεκτρονική μορφή του ΕΚΠΝΤ, ετήσια έκθεση) [1].

Ως εκ τούτου, λίγα μόνο κράτη μέλη μπορούν να υποστηρίξουν ότι τα μέτρα πρόληψης που διαθέτουν επιλέγονται, εφαρμόζονται και ελέγχονται ποιοτικά με λεπτομερειακό και ολοκληρωμένο τρόπο.

Η πλειονότητα των προγραμμάτων πρόληψης για τα σχολεία στα κράτη μέλη δεν αξιολογείται, γεγονός που δυσχεραίνει

την άμεση άντληση πληροφοριών από έναν επαρκώς μεγάλο αριθμό εμπειριών στην ΕΕ. Το ΕΚΠΝΤ δημοσιεύει μια επιστημονική μονογραφία και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την αξιολόγηση της πρόληψης των ναρκωτικών [2] προκειμένου να υποστηρίξει την πολιτική πρόληψης.

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο για θέματα πολιτικής επικεντρώνεται στην πρόληψη στα σχολεία. Ωστόσο, μια ευρεία πολιτική πρόληψης δεν μπορεί να βασίζεται μόνο σε τέτοιες μορφές πρωτοβάθμιας πρόληψης. Ένας μεγάλος αριθμός νέων που απουσιάζουν συχνά ή εγκαταλείπουν το σχολείο, σε συνδυασμό με τις συνέπειες του κοινωνικού αποκλεισμού, περιορίζουν το συνολικό αποτέλεσμα των παρεμβάσεων στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Συνεπώς, ένας βασικός στόχος της πολιτικής είναι να κρατηθούν οι νέοι εντός του σχολείου και ταυτόχρονα να αναληφθούν συγκεκριμένες ενέργειες παρέμβασης και προσέγγισης εκτός δομών των ομάδων υψηλού κινδύνου.

Ορισμός: Η πρωτοβάθμια πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών στοχεύει ως επί το πλείστον στην αποφυγή ή την αναβολή της χρήσης ή της εξάρτησης, με το σχολείο να αποτελεί τον παραδοσιακό χώρο εφαρμογής. Πρέπει, όμως, να γίνει ένας διαχωρισμός μεταξύ των επίσημων σχολικών προγραμμάτων και της ενσωμάτωσης γενικότερων δραστηριοτήτων πρόληψης στην καθημερινή σχολική ζωή. Η πρόληψη στα σχολεία δεν θα πρέπει να επικεντρώνεται αποκλειστικά στα ναρκωτικά, αλλά να περιλαμβάνει και τις ατομικές και κοινωνικές δεξιότητες, συχνά και με τη συμμετοχή της οικογένειας.

Βασικά ζητήματα πολιτικής με μια ματιά

1. Δεν αναφέρουν όλα τα κράτη μέλη ρητά τα σχολικά προγράμματα πρόληψης στις εθνικές τους στρατηγικές ή στα εθνικά σχέδια δράσης.
2. Παράγοντες επιτυχίας θεωρούνται, μεταξύ άλλων, η αμφίδρομη διδασκαλία, η συζήτηση μεταξύ ομοτίμων, η απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων κλπ., και όχι η μονόδρομη διδασκαλία από μόνη της.
3. Οι ανεπαρκείς προσεγγίσεις ενδέχεται να επιτείνουν το πρόβλημα.
4. Η ποιότητα του περιεχομένου των προγραμμάτων πρόληψης για τα ναρκωτικά στα σχολεία της ΕΕ μπορεί, πλέον, να αξιολογηθεί καλύτερα.
5. Πολλά κράτη μέλη δεν διαθέτουν ποσοτικές πληροφορίες σχετικά με το βαθμό κάλυψης στον οποίο στοχεύουν τα μέτρα που προβλέπονται στις εθνικές τους στρατηγικές.
6. Οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής μπορούν να χρησιμοποιούν την ευνοϊκή κοινή γνώμη προκειμένου να βελτιώνουν την ποιότητα των μέτρων πρόληψης και την αξιολόγησή τους, επιμένοντας στη χρήση προτύπων, κριτηρίων ποιότητας και απαιτήσεων αξιολόγησης, όπως άλλωστε συμβαίνει και για άλλες κοινωνικές παρεμβάσεις.

«Τα εθνικά σχολικά προγράμματα πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών στα σχολεία είναι μειζονος σημασίας και πρέπει να επικεντρώνονται στην ανάπτυξη ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων προκειμένου τα άτομα να αντεπεξέρχονται στις συγκρούσεις και στις πιέσεις ομοτίμων και να αναπτύσσουν κριτικές στάσεις. Σημαντικός παράγοντας υποστήριξης της συγκεκριμένης στρατηγικής είναι η επιμόρφωση των νέων και των γονιών τους γύρω από τη φύση και τους κινδύνους από τη χρήση ναρκωτικών.»

MIKE TRACE, ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΚΠΝΤ

Πρόληψη των ναρκωτικών στα σχολεία — Επισκόπηση

1. Η πορεία από τη στρατηγική προς την πραγματικότητα

Οκτώ κράτη μέλη της ΕΕ (Βέλγιο, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Φινλανδία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο) έχουν ήδη δημοσιεύσει επίσημα έγγραφα για τη στρατηγική κατά των ναρκωτικών, τα οποία αναφέρονται συγκεκριμένα στην πρόληψη στα σχολεία. Στη Γερμανία και την Ελλάδα ανάλογα έγγραφα βρίσκονται στα τελευταία στάδια επεξεργασίας. Σε μερικές χώρες η στρατηγική αναλύθηκε σε ειδικές δράσεις και ποσοτικοποιήθηκαν συγκεκριμένοι στόχοι ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση αυτών των δράσεων (Ισπανία, Ιρλανδία και Ηνωμένο Βασίλειο).

Εντούτοις, σε ό,τι αφορά την πρόληψη, οι τρόποι πρακτικής εφαρμογής των στρατηγικών κατά των ναρκωτικών διαφέρουν κατά πολύ στις διάφορες χώρες. Στα περισσότερα κράτη μέλη της η παροχή παρεμβάσεων πρόληψης δεν είναι δομημένη και γίνεται συνήθως μέσω τοπικών ή περιφερειακών φορέων οι οποίοι μπορούν να ενεργούν ανεξάρτητα (βλέπε χάρτη για την εφαρμογή της πολιτικής πρόληψης).

Ωστόσο, η υλοποίηση των στρατηγικών πρόληψης από το επίπεδο πολιτικής έως το επίπεδο πρακτικής εφαρμογής δεν συνδέεται με τις οργανωτικές δομές (για παράδειγμα, μια χώρα με αποκεντρωμένη οργάνωση όπως η Ισπανία διαθέτει ένα συντονισμένο και ελεγχόμενο σύστημα παροχής μέσω διαφόρων εθνικών σχολικών προγραμμάτων). Στις περισσότερες από τις υπόλοιπες χώρες δεν υπάρχει ανάλογος σημαντικός ρόλος του κράτους στον έλεγχο ποιότητας, την παρακολούθηση και την παροχή προγραμμάτων πρόληψης στο σχολείο.

«Η μακρά εμπειρία στο χώρο της πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών δείχνει εμφανώς ότι τα προγράμματα πρόληψης στο σχολείο είναι όντως αποτελεσματικά ως προς τη μείωση ή την καθυστέρηση έναρξης της χρήσης ναρκωτικών [3]. Η επιτυχία, όμως, εξαρτάται κατά πολύ από τα μέτρα που επιλέγονται και από το κατά πόσο αυτά έχουν σαφή σκοπό και είναι επαρκώς δομημένα, όπως και από το κατά πόσο βασίζονται στην τεκμηρίωση και έχουν αξιολογηθεί.»

GEORGES ESTIEVENART
ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΠΝΤ

2. Το κλειδί της επιτυχίας

Στοιχεία επιτυχημένων σχολικών προγραμμάτων για την πρόληψη των ναρκωτικών που βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία είναι τα ακόλουθα:

- ατομικές δεξιότητες — ικανότητα λήψης αποφάσεων, αντιμετώπιση προβλημάτων, ορισμός στόχων·
- κοινωνικές δεξιότητες — θάρρος γνώμης, αντίσταση σε πιέσεις ομοτίμων·
- γνώση — σχετικά με τα ναρκωτικά και τις συνέπειες από τη χρήση τους και

- στάσεις — και ιδίως μεταστροφή των εσφαλμένων αντιλήψεων σχετικά με τη χρήση των ναρκωτικών από ομοτίμους.

Η έρευνα έχει καταδείξει και άλλα σημαντικά στοιχεία για την αποτελεσματική παροχή προγραμμάτων πρόληψης [4]: την αμφίδρομη διδασκαλία, όπως η συζήτηση μεταξύ ομοτίμων αντί της αποκλειστικής χρήσης της μονόδρομης διδασκαλίας, τις κοινωνικές δεξιότητες και τις δεξιότητες αντίστασης στα ναρκωτικά σε συνδυασμό με την εντατική συμμετοχή της οικογένειας ώστε η συζήτηση να συνεχίζεται και στο οικογενειακό περιβάλλον. Τα εντατικά προγράμματα ολιγομελών τμημάτων είναι πιο αποτελεσματικά. Όλα τα επιτυχημένα προγράμματα πραγματοποιούνται τόσο τις νόμιμες όσο και τις παράνομες ουσίες [6].

Ορισμένες χώρες της ΕΕ έχουν ήδη καθιερώσει εκπαιδευτικά προγράμματα για τους επαγγελματίες στον τομέα της πρόληψης και έχουν καθορίσει τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα για το έργο της πρόληψης (βλέπε ηλεκτρονικούς πίνακες της ετήσιας έκθεσης του ΕΚΠΝΤ) [1]. Είναι γενικότερα αποδεκτό ότι το έργο της πρόληψης δεν πρέπει να ανατίθεται στους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στη θεραπεία των χρηστών.

3. Είναι εύκολο να γίνει το λάθος

Οι δραστηριότητες πρόληψης ενδέχεται να έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα εάν εκτελούνται κατά λανθασμένο τρόπο [7]. Βραχυπρόθεσμα ή αποσπασματικά μέτρα —όπως η σποραδική διοργάνωση ομιλιών από ειδικούς ή την αστυνομία ή οι ημερίδες του τύπου «Πείτε όχι στα ναρκωτικά»— αποδείχθηκαν ανεπαρκή και μπορούν ακόμη και να διεγείρουν την περιέργεια των νέων για τα ναρκωτικά.

Η μη σταθμισμένη πληροφόρηση —για παράδειγμα η υπερβολή ως προς τους κινδύνους που σχετίζονται με τα παράνομα ναρκωτικά— δεν αποφέρει, ούτε αυτή,

κάποιο αποτέλεσμα. Όταν οι νέοι, από την προσωπική τους εμπειρία ή τις διαπροσωπικές τους σχέσεις καταλάβουν ότι έχουν παραπλανηθεί, απορρίπτουν στη συνέχεια κάθε πληροφορία για τα ναρκωτικά που προέρχεται από τους «επίσημους» διαύλους.

Είναι κοινώς αποδεκτό μεταξύ των ειδικών ότι τα «απειλητικά» μηνύματα είναι χρήσιμα μόνο σε πολύ ειδικές περιπτώσεις. Κάθε δράση πρόληψης που παραβλέπει τις επιρροές της κοινωνίας και των ομοτίμων, ή που δεν έχει αμφίδρομο χαρακτήρα ή επαρκή δομή και βασίζεται κυρίως σε επικριτικούς ισχυρισμούς για τα ναρκωτικά, είναι πολύ πιθανό να αποτύχει [3].

4. Απουσία κοινής ευρωπαϊκής προσέγγισης στο περιεχόμενο

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ακατάλληλων στρατηγικών όπως οι προαναφερθείσες, συχνά χωρίς τη συμμετοχή ειδικών. Μέσω της βάσης δεδομένων EDDRA (1), το ΕΚΠΝΤ έχει τη δυνατότητα της επισκόπησης της πρόληψης των ναρκωτικών στα σχολεία σε επίπεδο περιεχομένου.

Πρόσφατες αναλύσεις επ' αυτού δείχνουν ότι οι προσεγγίσεις που βασίζονται στις δεξιότητες και στους ομοτίμους θεωρούνται σήμερα ως οι πλέον αποτελεσματικές, αποτελούν τα μοντέλα που εφαρμόζονται περισσότερο στο πλαίσιο αυτών των προγραμμάτων, περιορίζονται όμως μόνο στα μισά κράτη μέλη της ΕΕ.

Η γνώση της θεωρίας της πρόληψης και η βασική πρακτική διαφέρει σημαντικά μεταξύ των χωρών, παρά την καθολική προσβασιμότητά της [5]. Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΚΠΝΤ, η τεκμηρίωση και ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων τείνει να είναι υψηλότερος σε χώρες όπου οι κύριες προσπάθειες εστιάστηκαν στην κατάρτιση

Μορφές οργάνωσης της πρόληψης στα σχολεία

Σχολικές πολιτικές

Διατύπωση π.χ. κανόνων και προτύπων σχετικά με τη χρήση ναρκωτικών στα σχολεία. Μπορεί να προσδιορίζονται οι δραστηριότητες πρόληψης

Ολοκληρωμένη πρόληψη

Μια σειρά παρεμβάσεων με σκοπό να συμπεριλάβουν σε όλες τις δραστηριότητες της καθημερινής σχολικής ζωής θέματα σχετικά με την πρόληψη, π.χ. σχολικές πολιτικές σε συνδυασμό με την ευέλικτη ενσωμάτωση θεμάτων σχετικών με τα ναρκωτικά κατά τη διάρκεια διαφόρων σχολικών μαθημάτων

Παρέμβαση στο πρόγραμμα μαθημάτων (προγράμματα πρόληψης)

Τυπικά προγράμματα διδασκαλίας στην τάξη με καθορισμένες συνεδρίες, θέματα και υλικό, π.χ. η πρόληψη να συμπεριληφθεί μόνιμα στο πρόγραμμα διδασκαλίας

Δυνατότητες για τη διασφάλιση της ποιότητας και την αξιολόγηση των περιεχομένων και των αποτελεσμάτων της πολιτικής πρόληψης

(1) Η βάση δεδομένων διαθέτει λεπτομέρειες και τυποποιημένες πληροφορίες για προγράμματα μείωσης της ζήτησης από τα κράτη μέλη της ΕΕ και είναι διαθέσιμη στο Διαδίκτυο (<http://www.reitox.emcdda.org:8008/eddra>).

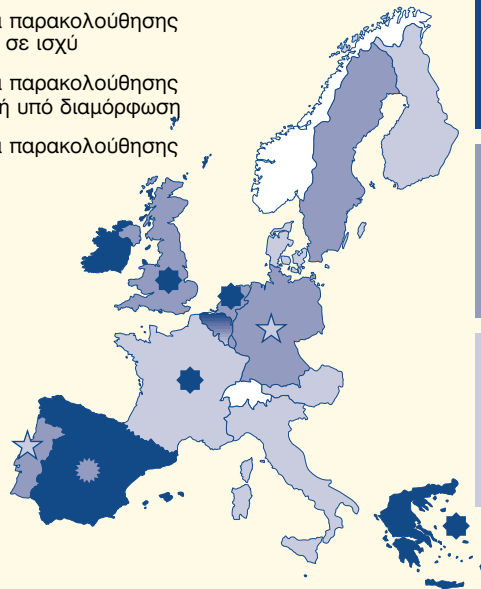
επαγγελματιών γύρω από την πρόληψη και τη θεωρία αξιολόγησης, καθώς επίσης και στην παροχή προς τους εν λόγω επαγγελματίες των σχετικών εργαλείων. Οι ενδείξεις της επιτυχίας μπορούν να επαληθευτούν μόνο μέσω της τακτικής και συστηματικής αξιολόγησης, γεγονός που επί του παρόντος δεν αποτελεί τον κανόνα στην ΕΕ. Πάντως, από τη στιγμή που διαφάνηκε ότι τα αποτελέσματα μπορούν να μεταφέρονται διαμέσου των εθνικών και πολιτισμικών συνόρων, η διεθνής έρευνα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κατευθύνει την ανάπτυξη προγραμμάτων. Ωστόσο, σε αυτό τον τομέα υπάρχει επείγουσα ανάγκη έρευνας σε επίπεδο ΕΕ.

Τα περισσότερα κράτη μέλη εστιάζονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εκεί δηλαδή όπου συνήθως γίνεται η έναρξη της χρήσης ναρκωτικών. Οι παρεμβάσεις διαθέτουν στοιχεία ειδικά για τα ναρκωτικά, αν και στο σύνολό της η κάθε παρέμβαση δεν είναι εξειδικευμένη γύρω από αυτά. Η πρωτογενής πρόληψη που δεν σχετίζεται ειδικά με τα ναρκωτικά πρέπει να ξεκινά πολύ νωρίτερα. Στην Ευρώπη, υπάρχουν ήδη μερικά προγράμματα σε δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία τα οποία στοχεύουν στην άσκηση επιρροής στο είδος συμπεριφοράς που οδηγεί συχνά σε προβλήματα χρήσης, όπως για παράδειγμα στη Γερμανία, την Ισπανία και την Αυστρία.

Οργάνωση πρόληψης σε εθνικό επίπεδο/Συστήματα παρακολούθησης των δραστηριοτήτων πρόληψης

Συστήματα παρακολούθησης

- ★ Σύστημα παρακολούθησης εν μέρει σε ισχύ
- Σύστημα παρακολούθησης σε ισχύ ή υπό διαμόρφωση
- ☼ Σύστημα παρακολούθησης σε ισχύ

Βάσει προγράμματος: Εστίαση στην ελεγχόμενη υλοποίηση των σχολικών προγραμμάτων

Μεικτή προσέγγιση: Χρηματοδότηση των τοπικών υπηρεσιών με επιπρόσθετη υλοποίηση ορισμένων προγραμμάτων

Βάσει κέντρων παροχής υπηρεσιών: χρηματοδότηση των τοπικών υπηρεσιών ή ιδρυμάτων για την ad hoc πρόληψη

5. Έλλειψη στοιχείων και συστημάτων πληροφόρησης γύρω από την πρόληψη στα σχολεία στα περισσότερα κράτη μέλη

Ουσιαστικά, καμία χώρα εκτός από την Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιρλανδία δεν διαθέτει πληροφορίες για το εύρος κάλυψης των δομημένων πολιτικών πρόληψης που βασίζονται σε προγράμματα. Η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιρλανδία υλοποιούν δομημένα και αξιολογημένα προγράμματα ευρείας κλίμακας τα οποία διασφαλίζουν τουλάχιστον την παροχή προγραμμάτων πρόληψης, την ποιότητα και την αξιολόγηση.

Επίσης, συγκεντρώνουν συστηματικά πληροφορίες γύρω από την έκταση και το περιεχόμενο των προγραμμάτων. Η Ισπανία διαθέτει από καιρό ένα εξελιγμένο σύστημα συλλογής πληροφοριών σε εθνικό επίπεδο για παρεμβάσεις πρόληψης και συγκεντρώνει πληροφορίες σε τακτική βάση για κρίσιμες μεταβλητές, όπως ο αριθμός των δασκάλων που εκπαιδεύονται, ο αριθμός των σχολείων που υλοποιούν προγράμματα πρόληψης και ο αριθμός των μαθητών που συμμετέχουν στα συγκεκριμένα σχολικά προγράμματα. Η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο τηρούν βάσεις δεδομένων, που όμως δεν καλύπτουν προγράμματα πρόληψης. Επίσης, τα συστήματα παρακολούθησης είναι ανεξάρτητα από την οργάνωση της πολιτικής (ομοιογενή διοίκηση σε αντιδιαστολή με την κεντρική).

Συνεπώς, για πολλές χώρες της ΕΕ πρέπει να θεωρήσουμε ότι τα δομημένα σχολικά προγράμματα πρόληψης υλοποιούνται σε πολύ μικρότερο βαθμό απ' όσο διακηρύσσεται στις εθνικές στρατηγικές.

Το ΕΚΠΝΤ εναρμονίζει επί του παρόντος ένα σύνολο κοινών βασικών παραμέτρων που θα ενισχύσουν τα κράτη μέλη στη

δημιουργία συστημάτων πληροφόρησης τα οποία θα τους επιτρέπουν να σχηματίζουν αξιόπιστη εικόνα ως προς την έκταση και τη συστηματικότητα των σχολικών προγραμμάτων.

6. Οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής μπορούν να σημειώσουν πραγματική πρόοδο

Αν και η πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών—σε αντίθεση με άλλα ζητήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά—βρίσκει σχετικά θετική ανταπόκριση από την κοινή γνώμη, προσελκύει λιγότερο τη δέσμευση των πολιτικών για καλές πρακτικές απ' ό,τι πιο επίμαχα ζητήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά. Η ποιότητα της πρόληψης μπορεί να βελτιωθεί με τον καθορισμό προτύπων για προγράμματα, επαγγελματίες και υπηρεσίες και με τον αυστηρό συντονισμό και έλεγχο, όπως συμβαίνει με οποιαδήποτε άλλη παρέμβαση που αφορά την ανθρώπινη υγεία.

Όταν τα προγράμματα πρόληψης πραγματοποιούνται από καλά εκπαιδευμένους και καταρτισμένους επαγγελματίες, οι δυσκολίες σχετικά με την ενημέρωση των συστημάτων πληροφόρησης και της διεξαγωγής αξιολόγησης είναι λιγότερες, όπως έχει δείξει η εμπειρική κέντρα δραστηριοποιούνται από μόνα τους στην πρόληψη στα σχολεία, συχνά δε, με ανεπαρκή συντονισμό και λιγιστές προδιαγραφές.

Η οργάνωση για την παροχή προγραμμάτων πρόληψης (βλέπε χάρτη) είναι ζωτικής σημασίας: τα τακτικά και

συνεχή προγράμματα με μεγάλο εύρος κάλυψης των σχολείων μιας χώρας μπορούν να αξιολογούνται καλύτερα και να ελέγχονται αποτελεσματικότερα ως προς την ποιότητα σε σύγκριση με σποραδικές και ad hoc δραστηριότητες των υπηρεσιών πρόληψης.

Όταν μια μη δομημένη παροχή προγραμμάτων πρόληψης συνδυάζεται με έλλειψη συντονισμού, συνήθως επιδρά αρνητικά στις προδιαγραφές. Εντούτοις, η Αυστρία αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για το πώς πολιτικές χωρίς εκτενή και εποπτευόμενα προγράμματα πρόληψης μπορούν, εντούτοις, να συντονίζονται πολύ καλά και να ελέγχονται ως προς την ποιότητα μέσω τακτικών συνεδριάσεων ποιότητας στο πλαίσιο ενός κλειστού διοργανικού δικτύου.

«Η δοκιμή [κάνναβης] — τουλάχιστον μία φορά σε όλη τη ζωή— σε μαθητές 15 έως 16 ετών [στην ΕΕ] κυμαίνεται από 8 % στη Σουηδία και την Πορτογαλία έως 35 % στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο [σε σύγκριση με το 41 % στις ΗΠΑ]. Η αποδοκimasία της χρήσης παράνομων ναρκωτικών είναι σταθερά υψηλή στα αγόρια και τα κορίτσια σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ με ποσοστό περίπου 80 %, εξαιρουμένης της αποδοκimasίας της κάνναβης, η οποία είναι χαμηλότερη με ποσοστό 70 % κατά μέσο όρο».

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΝΤ
ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2001

Η πρόληψη των ναρκωτικών στα σχολεία — Ζητήματα πολιτικής

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο παρουσιάζει περιληπτικά την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η πρόληψη των ναρκωτικών στα σχολεία της ΕΕ και προτείνει πρόσθετες πηγές για όσους επιθυμούν εκτενέστερη πληροφόρηση. Τα ζητήματα που ακολουθούν μπορούν να αποδειχθούν χρήσιμα για τη διαμόρφωση μιας μελλοντικής πολιτικής.

1. Τα πλέον ελπιδοφόρα συμπεράσματα όσον αφορά τη συστηματικότητα, τη διάρθρωση και την ποιότητα της πρόληψης που εφαρμόζεται επί του παρόντος στα σχολεία εντοπίζονται σε χώρες που έχουν εισαγάγει ρητά στις εθνικές στρατηγικές τους την πρόληψη στα σχολεία με συγκεκριμένους στόχους και διαθέτουν αυστηρή οργάνωση της παροχής προληπτικών προγραμμάτων και της χρηματοδότησης των δράσεων.
2. Τα σχολεία δείχνουν ότι τα επιτυχημένα προγράμματα επικεντρώνονται στην ενδυνάμωση των διαπροσωπικών δεξιοτήτων και της κριτικής ικανότητας των νέων ατόμων, ώστε να υιοθετούν αιτιολογημένες προσωπικές επιλογές σχετικά με τα ναρκωτικά οι οποίες να βασίζονται στη σωστή πληροφόρηση. Έχει αποδειχθεί ότι η αμφίδρομη διδασκαλία είναι πολύ αποτελεσματική.
3. Οι βραχυπρόθεσμες, μεμονωμένες και «ηθικολογικές» παρεμβάσεις έχουν αντίθετα αποτελέσματα.
4. Σημαντικές δυνατότητες βελτίωσης σχετικά με την πρόληψη των ναρκωτικών στα σχολεία της ΕΕ παρέχει η εντατική κατάρτιση των επαγγελματιών και των εκπαιδευτικών σε θέματα πρόληψης, σύμφωνα με τις παγιωμένες επιτυχίες που σημειώθηκαν σε ορισμένες χώρες της ΕΕ, όπου η εστίαση στην επιμόρφωση των επαγγελματιών όσον αφορά τα μοντέλα πρόληψης και τη μεθοδολογία ενισχύει την τεκμηρίωση αρκετών προγραμμάτων.
5. Τα κράτη μέλη που διαθέτουν συστήματα πληροφόρησης για την έκταση των μέτρων πρόληψης των ναρκωτικών στα σχολεία της επικράτειάς τους έχουν τη δυνατότητα, με βάση τα δεδομένα αυτά, να καθοδηγήσουν και να βελτιώσουν την πολιτική πρόληψης.
6. Η σύγκριση των εμπειριών στην Ευρώπη δείχνει ότι οι τομείς της πολιτικής πρόληψης στους οποίους θα δοθεί προτεραιότητα είναι ο στενός συντονισμός των διαφόρων φορέων και η καθιέρωση συστημάτων πιστοποίησης για προγράμματα πρόληψης τα οποία είναι σαφώς τεκμηριωμένα και χρήζουν της ελάχιστης δυνατής αξιολόγησης και ενημέρωσης.

Βασικές πηγές

[1] **Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ)** (2000 και 2001):

Ετήσια έκθεση σχετικά με την κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο.

[2] **Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ)** (2000):

Evaluation: a key tool for improving drug prevention, σειρά επιστημονικών μονογραφιών του ΕΚΠΝΤ αριθ. 5, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο.

[3] **Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ)** (1998):

Guidelines for the evaluation of drug prevention: a manual for programme-planners and evaluators, Υπηρεσία

Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο.

[4] **Hansen, W. B.** (1992): *School-based substance abuse prevention: a review of the state of the art in curriculum, 1980-1990*, *Health Education Research*, 7(3), σσ. 403-430.

[5] **Becoña Iglesias, E.** (1999): *Bases teóricas que sustentan los programas de prevención de drogas*, Delegación del Gobierno para el plan nacional sobre drogas, Ministerio del Interior, Μαδρίτη (στα ισπανικά).

[6] **NIDA** (1997): *Preventing drug use among children and adolescents: a research-based guide*, National Institute on Drug Abuse, Bethesda, MD <http://165.112.78.61/DrugPages/Prevention.html>

[7] **Morgan, M.** (2001): *Drug use prevention: an overview of research*, Stationery Office, Δουβλίνο.

Πληροφορίες στο Διαδίκτυο

1. Το ΕΚΠΝΤ και η πρόληψη των ναρκωτικών στα σχολεία http://www.emcdda.org/responses/themes/prevention_schools_communities.shtml και η EDDRA στη διεύθυνση <http://www.reitox.emcdda.org:8008/eddra/>

2. Πληροφορίες για την πρόληψη των ναρκωτικών <http://www.school-and-drugs.org/>

3. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας <http://www.homeoffice.gov.uk/dpas/cdpur20.pdf>

4. Διεθνής καταχώριση των δοκιμών πρόληψης <http://www.biostat.coph.usf.edu/research/psmg/lrpt/>

5. IDEA-Prevención <http://www.idea-prevencion.com/>

Τα ναρκωτικά στο προσκήνιο είναι σειρά ενημερωτικών δελτίων για θέματα πολιτικής που εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ), με έδρα τη Λισσαβόνα. Τα δελτία δημοσιεύονται έξι φορές ετησίως στις έντεκα επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στη νορβηγική γλώσσα. Γλώσσα πρωτοτύπου: αγγλικά. Μπορούν επίσης να μεταφραστούν από την ιστοθέση του ΕΚΠΝΤ στη διεύθυνση <http://www.emcdda.org>. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε μέρους με αναφορά της πηγής. Για δωρεάν συνδρομές και παρατηρήσεις απευθυνθείτε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση: info@emcdda.org. Καταχωρίστε τα στοιχεία σας στην αρχική σελίδα του ΕΚΠΝΤ για να ενημερώνεστε σχετικά με

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΚΔΟΤΗΣ: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

© Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2002

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Georges Estievenart

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Joëlle Vanderauwera, John Wright

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Gregor Burkhardt

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ: Danilo Ballotta, Margareta Nilson

ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: Dutton Merrifield, Ηνωμένο Βασίλειο

Printed in Italy